

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 3.

Torsdagen den 24 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 dennes.

§ 2.

Föredrogs för remiss till vederbörligt utskott Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behöf; och begärdes dervid ordet af

Remiss af statsverkspropositionen.

Herr Mankell, som yttrade: Jag skall be att för de obemedlade klassernas räkning få inlägga en kortfattad, men därför icke mindre eftertrycklig protest mot den statsreglering, som nu af regeringen blifvit uppgjord för år 1896. Med ett slag har budgeten blifvit höjd med icke mindre än närmare 6 millioner. Och tillser man, hvarifrån inkomsterna till denna höjning hafva kommit, finner man, att de till större delen härleda sig från de af regeringen nyligen påbudna spanmålstillarne, en börda, som bland alla förbruknings-skatter tyngst måste falla på de obemedlade klasserna till de egande klassernas fördel, icke allenast med det belopp, som ingår till staten, utan äfven med det sannolikt lika stora belopp, som skulle utgöra en hjälp eller ett understöd för de nödlidande större jordbrukarne.

Redan en gång förut har den finansplan, som framlades vid urtima riksdagen, blifvit bruten, då man på en gång år 1894 tog i anspråk *hela* den tilläggsbevillning, som var afsedd att räcka för en stor del af afskrifningen af grundskatterna och indelningsverket, jemte de förhöjda stämpelafgifterna. Då förespeglades, att sedermera skulle följa en maltskatt, jemte förhöjning af tullsatserna å kaffe, tobak o. s. v. Emellertid har man nu skjutit emellan en ny förbrukningsskatt på fem och en half millioner och sålunda för andra gången brutit den nyssnämnda finansplanen, äfvensom det löfte, som då blef afgifvet, och som sedermera flera gånger blifvit hördt, att icke annat än i yttersta nödfall pålägga de obemedlade klasserna förbrukningsskatter.

Det vill nästan synas, som om herr finansministern skulle haft svårt att finna en tillfredsställande användning för de rikliga in-

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 3.

*Remiss af
statsverks-
propositionen
(Forts.)*

komster, som tillströmma statskassan genom dessa 5 å 6 millioner i spanmålstullar. Det är sant, att man för de utgifter för 1896, som blifvit en följd af urtimans beslut, lojalt måste sörja, och att man måste underkasta sig dem, äfven om man icke varit med om beslutet. Men enligt nyssnämnda finansplan skulle dessa utgifter, på ordinarie stat åtminstone, icke behöfva uppgå till mer än en och en half million öfver den förra budgeten. Läger man der till de extra utgifterna och möjligen något på de öfriga hufvudtitlarne, kan jag ej finna annat, än att det varit tillräckligt att höja budgeten med 2 å 3 millioner i stället för de 6, som nu blifvit ifrågasatt, samt att man kunnat ettdera undvika, uppskjuta eller på längre tid fördela de öfriga utgifterna. Enligt min föreställning borde återstoden användas för att, jemte det högst betydliga öfverskottet från 1894, utan ökade skatter kunna bestrida de ökade utgifterna för 1897 års statsreglering och kanske äfven en del af de 6,300,000 kronor, som herr finansministern ansett blifva nödvändiga till och med år 1900.

Icke för ty har herr finansministern stält i utsigt ett nästan oändligt perspektiv af ökade förbrukningsskatter, först och främst maltskatten med 2½ millioner, vidare 3 millioner genom den höjning af bränvinsskatten, som skulle blifva en sannolik följd af den ökade förtäringen af bränvin, som komme att förorsakas genom ölskattens tillkomst och derigenom framkallad minskning i förbrukningen af öl, och vidare de 800,000 kronor, som skulle återstå på stämpelskatten. Men det är icke nog härmed, utan sedermera komma äfven åtskilliga millioner för den förhöjda kaffetullen, för den förhöjda tobakstullen, äfvensom möjligen på det sista slutet någon förökning i hvitbetssockeraccisen, hvilken hvitbetssockertillverkarne dock i äkta protektionistisk anda få behålla oförändrad ännu ett eller ett par år, för att ytterligare skära guld med täljknifvar på andra folkklassers bekostnad.

Å andra sidan finner jag icke en tillstymmelse till nedsättning i någon annan förbrukningsskatt eller borttagande af någon personlig skatt, för att nu icke tala om något så orimligt som införandet af progressiv bevillning. Det enda, som det bjudes på, är en obetydlig utveckling af den degressiva beskattningen.

Det är sant, att man försöker trösta arbetarne med den af-sättning å 2 millioner, som skulle ske för deras olycksfallsförsäkring och ålderdomsförsäkring; men ser man närmare på den saken, så visar sig äfven, att arbetarne i sant statsocialistisk riktning sjelfva få betala hela den ifrågasatta pensioneringen dels genom de nyssnämnda förbrukningsskatterna, som skola användas dertill, dels och i synnerhet genom den betydliga personliga tvångbeskattningen, som uppkommer genom deras veckoafgifter till pensioneringen.

Med anledning af hvad jag sålunda nämnt, ber jag få hemställa till statsutskottets medlemmar af denna kammare, att de måtte spara allt, hvad sparas kan, framför allt på fjerde och femte hufvudtitlarne, men kanske äfven ganska betydliga summor på de öfriga. Derjemte ber jag få hemställa till bevillningsutskottets

herrar medlemmar, att, om de icke kunna åstadkomma någon tillämpning af den progressiva beskattningen eller någon nedsättning i spanmålstullarne eller i andra förbrukningsskatter, de åtminstone ville försöka att i någon mån utvidga den degressiva beskattningen till de obemedlade klassernas förmån. Slutligen tager jag mig friheten hemställa till konstitutionsutskottets ledamöter, att de med synnerlig uppmärksamhet måtte taga i betraktande den märkvärdiga utanordning, som af Kongl. Maj:t blifvit gjord till betäckande af de medel till aflöning åt utrikesdepartementets embetsmän, som det norska stortinget vägrat betala och hvilka endast till den 1 juli skulle utgöra icke mindre än 183,000 kronor. För så vidt jag känner, finnes på 3:dje hufvudtiteln icke så stora besparingar, att de kunna betäcka en sådan anordning. Och om en sådan oanmärkt får ega rum med en relativt mindre summa, så kan den äfven försiggå med en större; och kan den ske i ett fall, så kan den ske äfven i flera. Och hvar blir då gränsen, hvar tager då Riksdagens anslagsrätt vägen?

Herr talman! Mer än väl vet jag, att mina ord under nuvarande förhållanden sannolikt komma att förklinga utan verkan. Icke desto mindre har jag ansett det vara min oafvisliga skyldighet att vid detta tillfälle — det enda, som erbjudes vid riksdagen att yttra sig om budgeten i dess helhet — inlägga en allvarlig gensaga mot den obarmhertiga utsugning af de fattigare samhällsklasserna, hvilken måste ligga i den föreslagna statsregleringens tillämpning och ännu mera i de finansplaner, som finnas i densamma antydda.

Vidare anförde:

Herr Höjer: Herr grefve och talman, mine herrar! Den kongl. statsverkspropositionen är under alla förhållanden ett i högsta grad intressant aktstycke. Den är det både för hvad den utsäger och för hvad den förtiger. Den föreliggande kongl. propositionen gör från denna regel icke något undantag. Den har, såsom vi kunna se något hvar, alls ingenting att säga om eventuella skattelindringar; den har ännu mindre någonting att säga om en eventuell tillämpning af den princip för inkomstbeskattning, som åtminstone de frisinna i denna kammare för sin del ansett vara den enda rättiga. Den rullar i stället upp såsom ett föga lockande framtidsperspektiv en hel serie utaf — ja, hvad är nu den officiösa termen? — "kraftigt sig utvecklade budgeter", balanserade till allra största delen af indirekta skatter. Det närmaste intresset vid statsverkspropositionen anknyter sig i allt fall till den ifrågasatta tullförhöjningen på brödfödan — en tullförhöjning, hvilken, såsom vi alla veta, en landsfaderlig regering redan haft den vänligheten att göra till en aktualitet. Denna tullförhöjning, mine herrar, synes mig vara en ganska betecknande illustration till den försonlighet och den samhällsfrid, som det nya systemet så öfvermåttan lyckligt har inaugurerat. Den synes mig äfven vara en illustration till det valkartell, som hösten 1893 här och hvar i

*Bemiss af
statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

orterna ingicks mellan de konservativa frihandlarna och protektionisterna på basis af *status quo* i tullfrågan, d. v. s. på basis af en spannmålstull af 1 krona 25 öre per 100 kilogram. Den synes mig, denna ifrågasatta tullförhöjning, till sist vara en märkvärdig illustration till de urtima löftena och icke minst till de både sanna och vackra ord, som hans excellens herr statsministern yttrade i Första Kammaren den 10 mars 1894.

Jag skall här be, mine herrar, att få göra ett par erinringar. När i denna kammare en majdag 1891 debatterades det då föreliggande härordningsförslaget, yttrade den dåvarande ledaren för denna kammares ännu sammanhängande center, att hans och hans meningsfränders antagande af detta härordningsförslag "skulle innebära deras medvetna abdikation i tullfrågan". När 1892 års riksdag sedan hade gått in, då hade ledaren för kammarens center abdikerat upp i talmansstolen, och en hel svärm af hans meningsfränder inom centern hade mycket riktigt abdikerat i tullfrågan och instämt i den nya försvarssymfoni, som uppstämde vid 1892 års riksdag. Men det fans en liten kohort kvar af denna center, som med all sin försvarsvänlighet omöjlighen kunde finna sig uti att med sin egen röst slå fast den lifsmedelsbeskattning, som redan fans, för en öfverskådlig framtid, och kanske till och med bidra att ytterligare förhöja den. Det var, mine herrar, denna lilla motsträfviga hop af centermän, som man ville vinna för det urtima köpet; och det var för att lugna den, liksom för att lugna den allmänna meningen i landet, som den urtima Riksdagens särskilda utskott i sitt finansiella utlåtande af den 16 november och sedermera Riksdagen sjelf uti sin skrifvelse af den 27 november uttalade vissa desiderata, fastslog vissa postulater, som vi sedermera något hvar vant oss vid att sammanfatta under benämningen "de urtima löftena".

Mine herrar! Jag skall icke uppehålla mig vid att påminna om dessa "urtima löftens" innebörd. Jag vill endast påminna derom, att när Riksdagen i sin skrifvelse till fullo erkände, att den tid skulle komma och ganska snart komma, då för genomförandet af sjelfva härorganisationen man skulle nödgas pålägga ytterligare indirekta skatter eller konsumtionsskatter, då framhöll Riksdagen på samma gång angelägenheten deraf, "att dessa skatter i möjligaste mån så anordnades, att de icke träffade sådana förbrukningsartiklar, hvilka måste anses såsom nödvändighetsvaror". Jag är nu den förste att medgifva, att hvad man kallar för "de urtima löftena" alls icke har formen af något juridiskt bindande aftal. Men de äro ändock en sådan der öfverenskommelse, som anses vara moraliskt förpligtande för hederliga män.

Om vi med Riksdagens skrifvelse af den 27 november sammanställa Kongl. Maj:ts finansplan vid den urtima riksdagen, så synes det mig, att man skulle kunna fördela de skatter af olika namn, med hjälp af hvilka de urtima besluten skulle genomföras i tre grupper. Till den första gruppen skulle kunna räknas de direkta skatter och förmögenhetsskatter, med hvilka man skulle bereda sig tillfälle att genomföra grundskatteafskrifningen samt göra den

ifrågasatta lindringen i rustnings- och roteringsbesvären. Till dessa skatter hörde, som vi veta, jordbruksfastighetsbevillingens höjning, särskild fastighetsskatt, särskild inkomstskatt, arfskatt och ökad stämpelskatt, af hvilka skatteposter, såsom den siste talaren nämnde, tvenne — nemligen den särskilda fastighetsskatten och den särskilda inkomstskatten — såsom en hundraprocentig tilläggsbevilling blifvit tagna i anspråk redan för 1894 års statsreglering.

Till den andra gruppen skulle man kunna räkna de indirekta skatter, som i främsta rummet borde tagas i betraktande vid sjelfva härorganisationens genomförande efter de urtima besluten. Dit räknar jag för min del exempelvis den ifrågasatta maltskatten, förhöjningen af bränvinstillverkningsafgiften, förhöjningen af tobakstullen och kaffetullen m. m. Till den tredje gruppen skulle man slutligen kunna föra just dessa eventuella skatter på nödvändighetsvaror, om hvilka Riksdagen i sin skrivelse alldeles oförtydligt har förklarat, att de icke skulle komma ifråga förrän i sista rummet och när, så att säga, allra yttersta nöd vore på färde.

Nu vänder jag mig vördsamt till eder, mine herrar, både frihandlare och protektionister i denna kammare, och frågar med handen på hjertat, om vi nu redan, då vi stå vid början af härorganisationens genomförande, då vi ännu icke tagit maltskatten och de öfriga skatter, jag nyss uppräknade, i anspråk — om vi redan kommit till denna yttersta grans, vid hvilken vi med respekt för de urtima löftena skulle kunna lägga en ytterligare skatt på den nödvändighetsvara, som heter brödfodan. Svaret gafs, mine herrar, redan i vintras, den 10 mars 1894, uti väl sagda ord af hans excellens statsministern, och mig veterligen har icke någonting sedan dess förekommit, som kunde hafva gjort hans ord mindre bindande än hvad de voro då.

Nu kunnen I, mine herrar, säga till mig: "Men jordbrukets betryckta och förtviflade ställning!" Derpå skall jag vördsamt svara: Jordbrukets betryckta ställning existerade såsom ett faktum långt före den urtima riksdagen: jordbrukets betryckta ställning har existerat kontinuerligt sedan dess, och jordbrukets betryckta ställning kommer att räcka ända till domedag, om I gån på som I börjat och fören det svenska jordbruket på irrvägar genom en allt högre och högre premiering af råg- och hveteodlingen.

Men i alla handlingar har jordbrukets betryckta ställning alls intet med de urtima löftena att skaffa. I kunnen icke få fram ur Riksdagens skrivelse en enda rad, der det ens står antydt, att för den handling det svenska jordbruket komme i trångmål, skulle de gifna urtima löftena upphöra att gälla.

Nu medgifver jag, att hans excellens statsministern i sin inkomstberäkning liksom sökt täcka den ifrågasatta tullförhöjningen på brödfodan med ett litet vackrare och mera tilltalande namn. Denna nya tullförhöjning är, menar han, endast afsedd till tullskydd. Således om alla hans förhoppningar gå i fullbordan, skall importen af råg och mjöl vara genom denna tullförhöjning snart

Remiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)

omöjliggjord och vi skola befinna oss i den lyckliga ställning, att intet enda öre flyter in i statskassan genom spanmålsimport, hvilken tanke hans excellens uttrycker med de orden: "denna tullförhöjning är icke föreslagen i syfte att bereda statsverket ökad inkomst, utan för att bereda den svenska jordbruksnäringen ett verksammare skydd än hittills". Men när hans excellens skref ned dessa ord, synes han hafva alldeles glömt bort hvad han skrifvit ett par sidor förut. Ty der presenterar sig den ifrågavarande tullförhöjningen under den imposanta gestalten af en utomordentligt gifvande finanstull af fem millioner kronor. Fem millioner kronor, eders excellens, med förlof till största delen tagna ur de fattiges fickor; fem millioner, eders excellens, som ni behöfver hvart enda öre för att få 1896 års statsreglering att gå ihop.

Jag kan i detta sammanhang icke alldeles undgå att bemärka regeringens tilltag att gå Riksdagen i förväg och med begagnande af Kongl. Maj:ts administrativa magt göra denna tullförhöjning till en verklighet genom den s. k. tullukasen af den 5 januari. Jag är den förste att erkänna, att regeringen till detta mått och steg har haft en formel rätt på grund af 60 § regeringsformen. Men jag anser också för min del, att det var af regeringen materielt oriktigt och konstitutionellt betänkligt att taga och gräfva upp ur sin djupa graf en så länge der gömd och nedmögglad grundlagsbestämmelse, som hade till sin förutsättning förhållanden, som för länge sedan upphört att finnas till — särskildt det förhållandet, att då flera år förflöto mellan riksdagarna — och jag skulle ansett det hafva varit riktigast af regeringen att låta denna gamla, redan glömda grundlagsparagraf fortfarande få vara oanvänd. Men äfven om man kan vara af olika mening i denna sak, synes det mig åtminstone alldeles klart, att regeringen haft både formelt och materielt orätt, när den tagit sig före att genom den s. k. tullukasen rubba den af Riksdagen fastslagna proportionen mellan spanmålstullen å ena sidan och mjöltullen å den andra. Huru elastisk man än vill göra den 60 § i regeringsformen, synes den mig icke kunna täcka regeringens vidtagna åtgärd med ens ett laglighetens sken.

Jag vet mycket väl, mine herrar, att här tjenar det icke mycket till att på något sätt opponera, men om vi, de få återstående frisinnade i Riksdagens Andra Kammare, ändå göra det, sker det alldeles icke för vårt höga nöje, utan emedan vi anse det vara vår oafvisliga skyldighet att någon gång åtminstone påminna om tillvaron af dessa tusenden, som icke hafva rätt att genom några sina egna ombud sjelfva här föra sin talan. Det är icke tviifvel derom, att ju icke denna tullförhöjning skall blifva definitiv. Regeringen är född med segerhufva och går från den ena triumfen till den andra. Hans excellens herr statsministern hade den 15 januari att påräkna en mycket stor och, som jag tror, honom mycket trogen majoritet inom Första Kammaren, och han hade tillika en högst aktningssjudande minoritet uti den Andra. När hans excellens vaknade på morgonen den 17:de, fann han till sin öfverraskning hafva att påräkna äfven en majoritet, en protektio-

nistisk majoritet — det bör ristas med guldbokstäfver — en *protektionistisk* majoritet äfven i den andra kammaren. Hans excellens kan verkligen sjelf bevittna sanningen af det gamla ordspråket att "lyckan stundom kommer medan man sofver". Huru detta nu gått till, det hör till dagens inre historia; och öfver dessa dagars händelser fordrar kanske den kristliga kärleken, att man breder den tätaste slöja. Regeringen har segrat, och jag är färdig att tillägga: så godt kan det vara. Om det verkligen står skrifvet i stjernorna, att svenska folket skall nödgas genomvandra lifsmedelsbeskattningens *via dolorosa* ända till slut, då må det i Guds namn ske så fort och så grundligt som möjligt. Desto förr kommer det i alla fall oundvikliga bakslaget, desto förr kunna vi komma in i sundare ekonomiska förhållanden och desto förr kunna vi måhända hoppas på ett sundare politiskt lif.

För min egen del, herr grefve och talman, har jag yttrat mig endast och allenast för att såsom representant för en i det hela fattig valkrets inlägga min allra bestämdaste gensaga mot en ytterligare skärpning af ett beskattningssystem, i hvilket jag ser en upprörande orättfärdighet.

Hans excellens, herr statsministern Boström: De ord, som blifvit yttrade af de föregående talarne, kunna måhända påkalla svar från min sida.

Det har erinrats om uttalanden vid urtima riksdagen; desslikes har man erinrat om ett yttrande, jag gjorde sistlidne riksdag; och man vill förmena, att dessa yttranden och hvad som här föreslagits icke stode i öfverensstämmelse med hvartannat. Jag vill för min del bestrida, att icke derutinnan råder full öfverensstämmelse. Vid urtima riksdagen blef det sagdt, att kostnaden för grundskatternas afskrifning och lättande af indelningsverkets börda skulle täckas, icke genom konsumtionsafgifter, utan genom direkta eller förmögenhetsskatter. Hela kostnaden i anledning af urtima Riksdagens beslut bestiger sig för år 1896 till 6,617,000 kronor. De medel, hvarmed dessa utgifter blifvit bestridda, äro 660,000 kronor, hvarmed jordbruksfastighetsbevillningen ökats, tilläggsbevillningen 4,900,000 kronor, samt slutligen 1,800,000 kronor stämpelskatt. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att, om vid senaste riksdagen i enlighet med önskningsar i Första Kammaren den spanmålstull, som man då ville införa, beslutits, hvarken någon höjd stämpelafgift eller knappast någon tilläggsbevillning varit erforderlig. Då var emellertid efter min uppfattning landtbrukets ställning, om än betryckt, dock icke sådan, att den påkallade afvikelse från den väg, som då var utstakad. Men jag vågar påstå, att sedan dess jordbrukets ställning i vårt land blifvit så förvärrad, att ingen regering kunnat underlåta att söka vidtaga åtgärder till beredande af lättnad för denna näring. Det är sant, och jag erkänner det gerna, att spanmålstull icke är den angenämaste och bästa form för beskattning, men det går å andra sidan icke an att i ett land som vårt, der jordbruket är en moder-näring, med öppna ögon åse, huru detsamma går till bottnen. Det

*Bemiss af
statsverks-
propositionen.
(Forts.)*

kan icke bestridas, att jordbrukets ställning försvårats alltför mycket, och det finnes ingen mera kompetent att bedöma den saken än herrar landtmän i Andra Kammaren.

Det har vidare framhållits, att denna ökning kommit ytterligt lägligt vid budgetens uppgörande, att det eljest till äfventyrs skull hafva stält sig svårt att få debet och kredit att gå ihop. Jag kan försäkra herrarne, att så icke är förhållandet. Det är gifvet, att hade icke denna tullförhöjning föreslagits, hade i stället föreslagits maltskatt och en ökad bränvinsbeskattning, skatter, som blifvit ifrågasatta redan förut. Men jag hemställer till herrarne: hade det varit ur ekonomisk synpunkt klokt att, öfvertygad om tillkomsten af ett riksdagsbeslut om höjda spanmålstullar och öfvertygad om behöfligheten för jordbruket af sådana, likväl ej väcka förslag derom, utan hänvisa till annan beskattning, hvarigenom i detta fall två betydande näringar skulle oroats i sin verksamhet? Detta skulle hafva framkallat oro på alla håll, men resultatet skulle hafva blifvit detsamma.

Det har också slutligen talats om en serie af konsumtions-skatter, som den kalkyl för framtiden, jag tillåtit mig framställa, skulle hota med. Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på hvad som verkligen blifvit sagdt. Det är ju, att de utgifter, som betingas af urtima Riksdagens beslut, plus de utgifter, som olycksfallsförsäkringen behöfver, dessa båda tillsammans skulle täckas med vissa uppgifna skatter, och dock skulle återstå ökad hvitbetssockertillverkningsafgift, ökad tobaks- och kaffetull, med hvilka man ju kunde möta en eventuel minskning i de tullsatser, som utgå eller äro föreslagna.

Jag har icke någon anledning att ingå i vidare detaljer med anledning af de yttranden, som blifvit fälda.

Herr Gustaf Ericsson från Stockholm: Med anledning af hans excellens statsministerns anförande ber jag att få yttra några få ord.

Hans excellens statsministern säger, att den gjorda tullförhöjningen var en nödvändighet för det betryckta jordbruket, men hans excellens glömde att tillägga: äfven för qvarnindustrien inom vårt land. Det kan sättas i fråga, huruvida den stora ökningen i proportionen mellan tullen å malen och tullen å omalen spanmål kan vara riktigt väl afpassad. Under det att det nödställda jordbruket fått 1 krona 90 öres förhöjning, har qvarnindustrien fått 4 kronors förhöjning. Har detta varit af behovet påkalladt? Jag vågar derpå svara nej. Har det förut gått för sig att mala 100 kilo för en prisskilnad i importtull af 1 krona 25 öre, icke kunde väl det, att spanmålstullarne blefvo höjda, göra nödvändigt, att proportionen skulle mer än fördubblas på det stora hela. Och man kan fråga, om denna hjälp i verkligheten kommit jordbruket till del i den elfte, eller om det var i den tolfte timmen. Bar det sig förut för herrar qvarnegare att mala med en prisskilnad af 1 krona 25 öre, utan att man försport, att något qvarnverk gått under, hade det väl äfven med högre spanmålstull gått an att för-

mala spanmål utan en så stor prisskilnad. Man kan fråga, huruvida herrar qvarnegare upphört att spekulera och införa spanmål i följd af den låga skilnaden af 1 krona 25 öre, som förut varit. Derpå kan jag svara nej. Och om jag skulle ställa den frågan på mig: huru kommer det sig, att herrar qvarnegare med en så liten prisskilnad fortfarande importera i så stor skala — har detta kunnat vara för jordbrukets upphjelpande? Derpå måste jag också svara nej. Och huru hafva de kunnat våga göra det, då spanmålsprisen varit i fallande? Derpå kan jag icke svara. Jag vill icke tro, att de haft ett tyst löfte: importera allt hvad I kunnen och så mycket I hinnen, så mycket som edra magasin kunna rymma och intill dess af naturliga hinder icke någon import kan vidare sjöledes komma så mycket i fråga; gören detta! — I skolen blifva räddade. Jag kan icke besvara den nyss uppkastade frågan. Jag måste kanske hänvända mig till Kongl. Maj:ts regering för att få den frågan löst. Var det känt för regeringen, att jordbruket var i så stort betryck den 5 januari, hade det kanske kunnat vara lika väl känt den 5 september eller oktober.

Jag för min del ber att få nedlägga min allvarliga gensaga mot att denna stora förhöjning af mjöltullen kommer att i någon som helst mån upphjelpa jordbruket. Det är fastmera min öfvertygelse, att väl snarare en så stor prisskilnad skall befördra importen af spanmål.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågasvarande kongl. propositionen jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden remitterad till statsutskottet.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *G. F. Gilljam* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen

om anordnande vid Upsala af en asyl för sinnessjuka;

angående jordafsöndring från indragna mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg n:o 3 Börje Olofsgård med $\frac{1}{4}$ mantal Åker n:o 2 i Skaraborgs län; och

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

äfvensom Kongl. Maj:ts skrivelser:

om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och

med anledning af en utaf Riksdagen år 1894 för dess del antagen lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Dessa kongl. propositioner och skrivelser bordlades till nästa sammanträde.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående Vermlands och Gotlands läns skiljande från Svea hofrätts och förläggande under Göta hofrätts domvärjo och i sammanhang dermed erforderliga bestämmelser.

§ 5.

Vid föredragning dernäst af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887, begärdes ordet af

Herr von Krusenstjerna, som yttrade: Med afseende på omfattningen af den kongl. propositionen med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag m. m. och då för dess bedömande erfordras särskilda insigter, hvilka icke torde i erforderlig grad förefinnas i lagutskottet, dit jag antager att den kongl. propositionen annars skulle remitteras, tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen ville för behandlingen af denna kongl. proposition tillsätta ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, och att denna kammare måtte tillika utse suppleanter till lika antal med ledamöterna från denna kammare.

Vidare anfördes icke. Med bifall till den af herr von Krusenstjerna gjorda hemställan, beslöt Andra Kammaren för sin del, att ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandling af ifrågavarande kongl. proposition; och skulle, jemlikt § 37 mom. 1 riksdagsordningen, Första Kammaren genom utdrag af protokollet inbjudas att i detta beslut förena sig med Andra Kammaren.

Tillika beslöt kammaren att för sin del utse suppleanter i nämnda särskilda utskott till lika antal med de ordinarie ledamöterna.

Härefter remitterades den kongl. propositionen till lagutskottet, dock med förbehåll, att, derest Första Kammaren komme att biträda Andra Kammarens beslut om tillsättande af ett särskildt

utskott för ärendets behandling, propositionen skulle till detta sistnämnda utskott öfverlemnas.

§ 6.

Föredrogos vidare och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:s propositioner till Riksdagen:

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Charlotta Thorsberg;

angående försäljning till Borgholms stad af ett jordområde af 2 hektar 52 ar från Borgholms kungsladugård; och

angående upplåtelse till enskilde af ett invid Långträskis jernvägsstation beläget område af Piteå kronopark i Norrbottens län.

Till bevillningsutskottet remitterades Kongl. Maj:ts propositioner:

angående förhöjning af tullen å spanmål m. m.; samt

angående en särskild tilläggsbevillning för år 1896.

Slutligen öfverlemnades till statsutskottet Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen, i anledning af två vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar.

§ 8.

Efter föredragning, hvar för sig, af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herr *C. G. Bergendahls* motion, n:o 1, till lagutskottet;

herr *J. Peterssons* i Boestad motion, n:o 2, till bevillningsutskottet;

herr *J. A. Johanssons* i Strömsberg motion, n:o 3, till bevillningsutskottet;

herr *O. G. Eriksons* i Odensvi motion, n:o 4, till lagutskottet;

herr *H. N. E. Amnéus'* m. fl. motion, n:o 5, till bankoutskottet;

herr *C. G. Bergendahls* motion, n:o 6, till statsutskottet;

herr *A. Hedins* motioner, n:o 7 till statsutskottet och n:o 8 till tillfälligt utskott;

herr *S. Nordströms* motioner, n:o 9 till tillfälligt utskott samt n:is 10 och 11 till statsutskottet;

herr *E. Svenssons* från Karlskrona m. fl. motion, n:o 12, till bankoutskottet;

herr *T. V. Forsells* m. fl. motion, n:o 13, till statsutskottet;

herr *E. Wavrinskys* motion, n:o 14, till statsutskottet;

herr *Å. H. Hammarskjölds* motion, n:o 15, till lagutskottet;

herr *S. Palmes* motion, n:o 16 till tillfälligt utskott och n:o 17 till konstitutionsutskottet;

herr *C. H. Wittsells* motion, n:o 18, till lagutskottet;

herr *C. F. Wallboms* motion, n:o 19, till tillfälligt utskott;

herr *T. Zetterstrands* motioner, n:o 20 till lagutskottet och n:o 21 till statsutskottet;

herr *N. Boströms* m. fl. motion, n:o 22, till bankoutskottet;

herr *A. G. Gyllensvärds* m. fl. motion, n:o 23, till bankoutskottet; och

herr *C. Gethes* motion, n:o 24, till statsutskottet.

§ 9.

Hänvisades till bankoutskottet Riksdagens år 1894 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Samme revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning öfverlemnades till statsutskottet.

§ 10.

Föredrogs och remitterades till lagutskottet justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse samt tryckfrihetskominiterades berättelse.

§ 11.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

§ 12.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *O. H. Ström*:

n:o 25, angående upphörande af mantalspenningarna;

n:o 26, angående upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften; och

n:o 27, angående upphörande af den personliga folkskoleafgiften;

herr *Z. Larsson* från Upsala:

n:o 28, om höjande af tullen å artikeln "jäst alla slag"; och

n:o 29, angående tull å vissa elektriska ledningskablar och elektrisk ledningstråd;

herr *E. A. Zotterman*:

n:o 30, om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § allmänna strafflagen; och

n:o 31, om ändrad lydelse af § 47 i kongl. förordningen den 31 december 1891 angående villkoren för försäljning af bränvin m. m.;

herr *J. Eliasson*:

n:o 32, om upphäfvande af förordningen den 30 maj 1890 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden; och

n:o 33, om ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891;

herr *K. Schönbeck*, n:o 34, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändrad lydelse af förordningen den 13 september 1864 angående ränta vid försträckning;

herr *A. G. Jönsson* i Mårarp, n:o 35, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förändrade bestämmelser i stadgandena om syner och besigtningar å torp, tillhörande rotar och rusthåll vid indelta armén;

herr *A. F. Liljeholm*, n:o 36, om anvisande för år 1896 af ett anslag å 3,000 kronor till understöd åt läroanstalter, som utbilda lärarinnor i hushållsgöromål;

herr *H. E. Ahrenberg*, n:o 37, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning på hvilka vilkor staten kunde förvärfva hela vattenkraften vid Trollhättan, för att, med kraftens tillgodogörande, undantaga omgifningarna till en nationalpark; och

herr *A. Ericson* i Ransta, n:o 38, om ändrad lydelse af §§ 39 och 44 i legostadgan den 23 november 1833.

Samtliga dessa motioner begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>A. W. M. Natt och Dag</i>	under 9 dagar fr. o. m. den 26 dennes
” <i>C. G. A. Bergendahl</i>	” 5 ” ” ” 26 ”
” <i>C. F. Wallbom</i>	” 5 ” ” ” 25 ”
och herr <i>A. Ericson</i> i Ransta	” 4 ” ” ” 25 ”

§ 14.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,25 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Lördagen den 26 januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogs ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 19, utvisande, att Första Kammaren antagit Andra Kammarens inbjudning att förena sig i dess beslut om tillsättande af ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, för behandling af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag och vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Detta protokollsutdrag lades till handlingarna.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att nästa onsdag den 30 dennes företaga val af fem ledamöter och fem suppleanter i det beslutade särskilda utskottet.

§ 3.

Hvarefter föredrogs, hvar efter annan, och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda propositioner till Riksdagen:

om anordnande vid Upsala af en asyl för sinnessjuka:

angående jordafsöndring från indragna mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg n:o 3 Börje Olofsgård med $\frac{1}{4}$ mantal Åker n:o 2 i Skaraborgs län; samt

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

§ 4.

Föredrogs vidare och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen, med tillkännagifvande att Kongl. Maj:ts förordnat statsrådet m. m. Sven Herman Wikblad att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som, enligt § 46 af riksdagsordningen, tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrifvelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 5.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen i anledning af en utaf Riksdagen år 1894 för dess del antagen lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan den 16 maj 1884.

§ 6.

Efter föredragning af de i senaste sammanträdet aflemnade motioner hänvisades:

herr *O. H. Ströms* motioner, n:o 25 till statsutskottet, n:o 26 till bevillningsutskottet och n:o 27 till lagutskottet;

herr *Z. Larssons* från Upsala motioner, n:is 28 och 29, till bevillningsutskottet;

herr *E. A. Zottermans* motioner, n:is 30 och 31, till lagutskottet;

herr *J. Eliassons* motioner, n:o 32 till bevillningsutskottet och n:o 33 till lagutskottet;

herr *K. Schönbecks* motion, n:o 34, till lagutskottet;

herr *A. G. Jönssons* i Mårarp motion, n:o 35, till statsutskottet;

herr *A. F. Liljeholms* motion, n:o 36, till statsutskottet;

herr *H. E. Ahrenbergs* motion, n:o 37, till statsutskottet; och

herr *A. Ericsons* i Ransta motion, n:o 38, till lagutskottet.

§ 7.

Nya motioner afgåfvos af:

herr *P. G. Petersson* i Brystorp m. fl.:

n:o 39, om ändrad lydelse af 14 § riksdagsordningen;

n:o 40, angående ändrad lydelse af § 4 i förordningen den 20 september 1859 angående utsträckt frihet för bergshandteringen;

herr *O. Persson* i Killebäckstorp, n:o 41, om tillägg till 32 § i kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

herr *J. Sjöberg*, n:o 42, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om nedsättning i den i frakttaxan för statens jernvägar bestämda fraktsats för artikeln potatis;

herr *J. Sjöberg* m. fl., n:o 43, angående höjning af tullen å fläsk;

herr *Ollas A. Ericsson*, n:o 44, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om tilläggsbevillning för 1896;

herr *J. A. Lundström*, n:o 45, angående tillägg till gällande förordning om kommunalstyrelse på landet, i syfte att kommunalnämndens ledamöter skola årligen inom sig utse en kassaman;

herr *J. Petersson* i Boestad, n:o 46, om höjd bevillning för de enskilda bankernas utgifningsrätt af tiokrone sedlar;

herr *J. G. Hazén*, n:o 47, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till kraftigare lagbestämmelser angående uppfostringsbidrag till oäkta barn från dess fader;

herr *S. B. Bruhn*:

n:o 48, om tillägg till 7 § i förordningen angående stämpel-skatt; och

n:o 49, angående beräkningen af tullafgifterna å malen och omalen spanmål;

herr *C. Hj. Wittsell*, n:o 50, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af markegångstaxorna samt att prisen å de olika sädesslagen måtte bestämmas per 100 kilogram;

herr *A. Peterson* i Hasselstad m. fl., n:o 51, om uppsägning af förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890;

herr *E. G. Fredholm* i Saleby, n:o 52, om ändrad lydelse af 10 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875, sådan den lyder i lagen den 31 december 1891;

herr *P. Nilsson* i Tönnersa, n:o 53, angående tull å artikeln "säckar, tydligen brukade och slitna —" samt upphäfvande af

mom. 2 i § 9 af de vid gällande tulltaxa fogade "Underrättelser om hvad vid taxans tillämpning iakttagas bör";

herr *A. P. Gustafsson*, n:o 54, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om fribrefsrätt för ordförande i fattigvårdsstyrelse, kommunalstyrelse och kommunalnämnd samt med dem likställda förtroendemän såväl i stad som på landet;

herr *R. W. A. M. Eklundh* från Lund, n:o 55, angående upphörande af bestämmelsen af godkänt undervisningsprof såsom vilkor för lönetursberäkning såsom lektor vid allmänt läroverk;

herr *O. Jonsson* i Hof, n:o 56, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran dels om åtgärder för särskiljande af de öfverfältläkaren nu tillhörande åligganden, dels ock om framläggande af förslag till ändring af allmänna garnisonssjukhusets organisationsförhållanden;

herr *F. O. Larsson* i Mörtlösa m. fl., n:o 57, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Linköping;

herr *N. Åkesson*, n:o 58, om nedsättning af tullen å artikeln korinter;

herr *A. Petri*, n:o 59, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om sådan ändring i förordningen angående kommunalstyrelse i stad, att den kommunala beskattningen af jordbruksfastighet i stad beräknas i förhållande till den bevillningsgrund, som gälde före år 1893;

herr *K. E. Holmgren*, n:o 60, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetning af resereglementet, särskildt i vissa afseenden;

herr *M. Dahn*, n:o 61, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida ej det verkliga värdet å vårt silfverskiljemynt borde bringas i riktigare öfverensstämmelse med dess namnvärde samt i sådant fall om åtgärders vidtagande derför;

herr *J. Eliasson*, n:o 62, om tillägg till 38 § 4 mom. af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

herr *O. W. Redelius*, n:o 63, om nedsättning af räntan å de till Hultfred—Vesterviks och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo jernvägar utlemnade statslån m. m.;

herr *E. J. Ekman*:

n:o 64, om förklaring af 7 kap. 3 § strafflagen; och

n:o 65, om beviljande af pension åt juris doktorn *J. A. Thurgren*;

herr *J. M. Ekströmer*, n:o 66, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag i fråga om jordbrukskreditens upphjelpande;

herr *B. V. Hedgren*, n:o 67, angående tiden för erläggande af nederlagsafgift samt befrielse från nämnda afgift, då godset till utrikes ort åter utföres;

herr *A. G. Ericsson* i Väsby, n:o 68, om upplåtande af väg öfver Eskilstuna kungsladugård till allmänt begagnande i utbyte mot annan väg;

herr *C. A. Kumlin*, n:o 69, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändring af 58 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

herr *M. Andersson* i Löfhult, n:o 70, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för att korpraler, vice korpraler, soldater och deras vederlikar vid armén och flottan vid afskedstagandet må erhålla högre gratial;

herr *A. Olsson* i Ornakärr m. fl., n:o 71, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ordnande af jordegares och arrendatorers ömsesidiga rättsförhållanden, särskildt i vissa afseenden;

herr *E. A. Wijlander*, n:o 72, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser angående flottled och kungsådra, särskildt uti landets forsar och vattenfall;

herr *O. Melin*, n:o 73, om afskrifning af den sjöfarten under namn af lastpenningar åliggande beskattning;

herr *S. J. Boëthius*, n:o 74, om anvisande å ordinarie stat af ett årligt anslag till undervisningsmateriel åt seminariet i sanskrit och jemförande indoeuropeisk språkforskning vid universitetet i Upsala;

herr *O. R. Themptander*, n:o 75, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af ett tillägg till gällande myntlag angående statens skyldighet att inlösa silfver-skiljemynt;

herr *H. Andersson* i Nöbbelöf, n:o 76, om ändrad lydelse af 73 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891;

herr *F. J. E. Berglöf*, n:o 77, om utvidgning af treklassiga allmänna läroverket i Varberg till femklassigt;

n:o 78, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af lagförslag i syfte att förekomma obehörigt bruk af sådana inteckningar, som enligt 23 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom må utan uppvisande af in-teckningshand-lingen dödas, men med hvilka dylik åtgärd ej vidtagits; och

n:o 79, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af frågan om förläggande af Skåne och Blekinge under Göta hofrätt samt förflyttning af hofrättens i Kristianstad två divisioner med en till hvardera af Svea och Göta hofrätter samt framläggande af det förslag, hvartill utredningen föranledde;

herr *P. O. Lundell*, n:o 80, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med

begäran om utredning, om och på hvad sätt låntagare i hypoteks-förening kunde utan betungande vilkor antingen få inbetala äldre lån eller få räntan derå nedsatt till 4 % samt framläggande af förslag i sådant syfte;

herr *N. Petersson* i Runtorp, n:o 81, om höjning af tullen å portlandscement; samt

herr *S. Nordström* m. fl., n:o 82, om höjande af dagaföningen för det icke garnisonerade infanteriets och kavalleriets korpraler, vice korpraler, till korpralstjenst kommenderade soldater samt sjukvårdssoldater.

Motionerna bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. T. Lind</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 30 dennes,
” <i>G. W. Skytte</i>	” 14 ” ” 30 ”
” <i>N. J. Nilsson</i> i Grofva	” 12 ” ” 27 ”
” <i>G. Sälling</i>	” 4 ” ” 28 ”
och ” <i>J. A. Fjällbäck</i>	” 3 ” ” 26 ”

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,³⁶ e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.